Tečaj XVII. **NOVICE** List 27.

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo **vsako sredo** po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 6. julija 1859.

Podorína ali zeleni gnoj — in kako se ima podorati.

Podorína (Gründüngung) je pri nas še tako malo znana, da celó domače besede za ta gnoj nimamo. Izposodili smo jo tedaj iz horvaškega jezika po Šuleku, ker se nam prav dobra zdí.

Nemci pravijo temu gnoju „Gründünger“ zato, ker se različne rastlíne, dokler so še zelene, koj na mestu, na kterem rastejo, podorjejo.

Vsejejo se v ta namen mnogoverstne rastline, da se pognojí njiva ž njimi, kadar gospodarju druzega gnoja manjka. Ta podorína je kmetijam včasih velika pomoč.

Naj tedaj povemo, kako se ž njo ima ravnati, da je prav.

Sejejo se v ta namen zlasti take rastline, ktere obilo stebel in perja imajo, da podorane zgnijejo pod zemljo in jo gnojé. Take rastline so rež, grahora, detelja vsake sorte ogeršica, mak, ajda, lupina (ali ovčji bob).

Da pa podorína dobro gnojí, je treba vediti sledeče:

Podorína ali zeleni gnoj se obnaša najbolj le na takih njivah, ki dosihmal niso bile zapušene, ampak dobro obdelane. Na pusti zemlji ne bo dosti dobička, ker na taki rastline le hirajo in stradajo, tedaj ji tudi le malo živeža in rodovitnosti dati morejo, ker same nič nimajo v sebi. Na dobri zemlji pa so sočne in močne, tedaj imajo gnojíla dosti.

Drugo je, da gospodar prevdari, ktere gori imenovanih rastlín se njivi, ktero tako gnojiti hoče, najbolj priležejo; — včasih je dobro jih tudi več skupaj (mešanco) vsejati, — le na to je gledati, da take seje skupaj, ktere zlo ob enem času rasti in zeleneti začnejo.

Tretje je, da jih seje gosto in veliko bolj gosto, kakor sicer za seme, — zakaj, gostejše ko so, toliko več bojo gnoja dale. Čeravno tiste semena, ktere so najcenejše, niso vselej najbolje, je vendar pri podoríni na to gledati, da si gospodar izvoli takih, ktere niso drage in mu za ta namen preobilnih stroškov ne prizadenejo.

Četerto je, da jih seje ob pravem času, da kmali ozelenijo in se morejo dosti zgorej podorati.

Za podoranje pa veljajo sledeče vodíla:

Ako so rastline zgodaj cvesti začele, je bolje, jih poprej podorati in potem še le, ko je navadni čas za obdelovanje polja prišel, njivo za setev orati. — Če pa so za podoranje namenjene rastline še le v jeseni mesca kimovca (septembra) dosti dorastle, naj se podoranje in oranje za zimsko setev ob enem opravi. — Če storiš uno, da rastline poprej podorješ, moraš gledati na to, da jih podorješ v lepem vremenu in plitvo. Ko tako njivo pozneje orješ za setev, se mora zemlja do tega že dobro vsesti in podorane rastline so mogle večidel že spersteneti. Da se pa to hitreje zgodí, je njivo dobro povaljati, da se podorane rastline popolnoma v zemljo potlačijo.

Če so rastline zlo visoke zrastle, je najbolje, ako se pred podoranjem požanjejo ali posečejo, in potem še le koj podorjejo. Če pa rastline niso prevelike zrastle, naj se pred podoranjem povaljajo.

Nikoli pa se rastline ne smejo tako dolgo na njivi pustiti, da bi odcvetele, ker cveteče rastline zemljo preveč izpijó in ji preveč močí vzamejo; saj je že sicer znano, da rastline, ktere so dozorele in seme napravile, zemlji veliko več rodovitnosti vzamejo kakor take, ktere so bile zelene že pred cvetjem pokošene.

Kdor pri podoríni tako ravná, jo bo vselej dobro opravil in — hvalil jo bo.

Kurja bolezen.

Kadar začnó piščeta peroti pobešati, ali če se života gladko ne deržé, in kadar meršave in klaverne sèm ter tjè lazijo, je znamenje, da so ušive, čeravno se na njih glavi nič več kakor kake 2 ali 3 uší ne najdejo, ki so spervega prav majhne, čez nekoliko dní se pa tako poredé, da so kakor ogeršično zernje debele. Pozneje požró piščetam kožo na glavi in se do kostí zarijejo, kar mladim piščancom velike bolečine prizadeva. Pišče od omenjenega merčesa mučeno postane neobčutljivo, začne mižati, se mu ne ljubi zobati, sèm ter tjè postaja, dobi belo kožo na jeziku, ki se ji pika pravi, in sčasoma pogine glada. Ravno ta napaka se dostikrat tudi pri kokoších nahaja, če si uší s praskanjem ne odpravijo, ali če jim jih kakošna druga kura z glave ne pobera in ne potrebi. — Najboljše zdravilo te škodljive merčese kokošam odpraviti pa je, če se jim tako hitro ko se zapazi, da kureta jamejo klaverno okrog laziti, po kaplji ribje masti na glavo kane, in nekoliko na nji pomane in vriba. Od omenjene mašobe uší pri ti priči pokajo, in nikdar več kokoš ne napadajo. — Kar je poslanec uší tako odpravljati začel, ni nobenega piščeta, ne kure za piko več zgubil. „Tauben- u. Hühnerztg.“

Gospodarske skušnje.

(Kako Holandčani sadne drevesa gnojijo.) Holandčanje sadne drevesa tako-le gnojijo: Napravijo namreč okoli drevés z nekim nalaš zato pripravljenim svedrom po čevlji narazen po 3 pavce široke in po 18 pavcov globoke luknje, ter jih z gnojnico zalijejo. Po Lindley-evih skušnjah je za to opravilo najpripravniši čas sadne drevésa z gnojnico zalivati, kader sadje svojo zeleno barvo premenjuje, to je, kadar začne se debeliti. Kadar se pa vidi, da začne zoreti, se ne smejo nič več zalivati, ker še sama voda, čeravno prihaja sad po nji debelejši, sadju prijetni okus jemlje.

(Drevje saditi v slabo pešeno zemljo). Kdor hoče drevésa v slabo zemljo saditi, v tako namreč, kjer vé, da se mu ne bodo po volji ponašale, naj napravi 15 pavcov globoko jamo in naj ji naredí iz cegla ali drugih škerlí 3 čevlje široke tlá, da se ne bodo mogle korenike v globočino spušati, ampak da se bodo le v gornji boljši zemlji razprostirale. Ravno to se dá tudi napraviti, če je gornja zemlja slaba; to se pa napravi, če se poveršnja zemlja od

drevesa proč vzame in z rodovitno nadomesti. Akoravno to opravilo ni novo, vendar menda ni še veliko sadjorejcom znano; ako se ga bodo pogostoma poprijeli, se bodo kmali prepričali, da jim bo sadje od leta do leta njih trud z bogatim sadjem plačevalo. — Tukaj se jim mora še povedati, da drenaženi svet sadjoreji močno na noge pomaga.

(Les napraviti, da je terd in da dolgo terpí). Amerikanci napravljajo les, iz kterega kmetijsko orodje narejajo, da je terd in da dolgo terpí, tako-le: Polagajo ga za več dní v frišno hlevno gnojnico in potem ga denejo 3 do 4 dní na vroč kraj, po navadi v dimnik ali celó v vročo peč, da se dobro presuší. — Še skoraj boljše bi bilo, če bi se gnojnici nekoliko bakrenega vitriola (Kupfervitriol) pridjalo. „Zeitung für Landwirthe".

(Bčele pomagajo sadnemu drevju, da bolj rodí). V Šlezii so se sadjorejci prepričali, da bčele k rodovitnosti sadnega drevja veliko veliko pripomorejo. Tega se še bolj natanko prepričati, so v dveh kmetijskih učilnicah v pruski Šlezii zavoljo tega skušnje ponovili, ktere so poterdile, da so sadne drevésa v enaki zemlji, v enakem podnebji in pri enakem gleštanji itd. ondi, kjer imajo dovelj bčel 6 do 8 odstotkov več sadja rodile, kakor tam, kjer nimajo bčel. Ob enem Šlezijani tudi terdijo, da je sadje ondi, kjer se bčelice po drevesnem cvetji pogostoma prašé, veliko slaje in boljega okusa, kakor tam, kjer je bčeloreja zanemarjena, kar je pa menda bolj drugim uzrokom, ne pa bčelam, pripisati. „Hosp. list českí."

(V dimu prekajena slama, dobra piča za govejo živino). Gospod Goodiff pripoveduje, da je na Angležkem pri nekem kmetovavcu vidil v dimniku za krave slamo prekajati. Rekli so mu, da krave v dimu presušeno klajo z velikim poželjenjem žrejo. Po ti skušnji je pokladal omenjeni kmetovavec zaporedoma svojim kravam prekajeno slamo, in se prepričal, da staro v dimniku presušeno klajo krave raje žrejo, kakor frišno, in se po nji tudi raje pojajo. „Agricult. Gazzette".

(Setev špinače). Špinača se najbolj v prav mastni in sončnati zemlji ponaša, toda se ji mora dobro s frišnim gnojem pognojiti. Seje se ob raznih časih, najboljši čas špinačo sejati je pa v pervi polovici vélicega serpana (avgusta), ako se na tiste grede seje, kjer je popred grah rastel, toda se morajo iz novega dobro pognojiti. Tudi spomladi koj, ko začne toplo biti, se špinača seje, in se tudi dalje obera in rabi kakor grah, ker obá kmali jameta seme delati. Nekteri vertnarji in vertnarice sejejo špinačo v verste (po žnori); to pa ni nikakor prav, ker se rastline ne morejo po nobeni viži dostojno razširjati. Koristniše je, če se špinača redko seje, redka špinača zraste večja, ima veliko perja in gré pozneje v cvet. Če pozimi veliko snega ne zavalí, ali če bi imele grede kopne ostati, se morajo z listjem ali pa kako slamo pokriti. Kdor si hoče dobrega semena izrediti, naj pustí le nekoliko najgorših rastlin v seme iti; naj gleda, da ne bodo pregoste; šibkeje naj okrog njih poruje, močnejim pa, ki jih je za seme odbral, naj natič dá, da jih ne bosta piš in sapa na tla pometala. Kakor hitro, ko je semensko zernje svojo zeleno barbo zgubilo, in se spodnje osulo, se stebla porežejo, položé ali obesijo, da pozoré in se posušé, potem se seme iztepe, ki 6 let kaljivo ostane. Una bolj gosta špinača tudi seme storí, akoravno je bila večkrat porezana, pa ni tako dobro, in se ne smé z unim dobrim pomešati. Bolj ko je seme gladko, bolje je od bodečega in grampastega. „Frauendorfer Blätter".

Kmetijske novíce.

(Nova brana). Na Angležkem napravljajo dan današnji nove brane, kterih zobé pa ne stojé vštric, kakor se po navadi pri naših branah nahajajo, ampak kakor kegelj (AAA) skupaj grejo in perstene kepe in grude veliko bolj drobé, kakor naše navadne brane.

(Nove gosí). Ker je povsod že ptujih, kineških in druzih kokoš dovelj, so prišle sedaj gosí na versto. Gosp. Winkler, direktor zoologičnega verta v Berlinu, redí že nove plemena gosí, namreč: 1) tuluške ali pirenejske (Toulouser- oder Pyrenaeer-Gans), 2) kanadiške (canadische Gans) in pa 3) egiptovske ali kapške gosí (Capgans). Egiptovska je pa kraljica med vsemi; tako lepa je. Gospod Winkler ne daje nikomur jajic od imenovanih gosjih plemen, ampak mlade goske prodaja. Po čem, ne vemo; javalne dober kup. „Frau. Bl."

(Nova bolezen grojzdja). Nismo še prestali znane tertne bolezni, in že se je lansko leto nova, dosedaj še nepoznana bolezen na Francozkem na vinski terti prikazala, ki ji „Anthracnose" pravijo; rekli bi ji po naše „ogeljnína" zato, ker se po ti bolezni vinska jagoda posuší in černa postane kakor ogel.

(Imena sadnih dreves belgiški vertnarji zapisujejo na-nje tako-le), da si iz pergamenta zrežejo ozke listke in na vsak listek zapišejo ime z alicarinsko tinto, ktere dež ne spere. „Frauend. Bl." priporočujejo take zaznamke tudi vsem drugim vertnarjem, pa ne povejo, ali se imajo ti pergamentni listki na pristavljene količke pribiti ali pa kako na drevo obesiti.

Zdravniške skušnje.

(Zdravilo zoper protin ali putiko v nogah). Kdor ima protin v kaki nogi, naj poklada sirove, tanke, še gorke koščike mesa ravno zaklanega govejega živinčeta na tiste dele, kjer ga putika lomi, in naj to pokladanje ponavlja vsake 4 do 5 ur. Pravijo, da bolečina v 24 urah preide. Skušnja ni težka; kogar protin muči, naj poskusi, se bo kmali prepričal: ali je res ali ne. Če ne pomaga, saj škoda ni velika; k večemu — par funtov mesa!

Nove bčelarske bukve.

Slavni odbor družtva gospodarskega horv. slavonskega je 19. dan p. m. naši družbi nove bčelarske bukve priporočil. Ker se moremo na besedo sl. odbora zagrebškega popolnoma zanesti, da je knjiga dobra, jo priporočamo tudi mi vsem bčelarjem, ki razumejo našemu slovenskemu jeziku vso podobno horvaščino. Naša družba bo rada prejemala naročila. Glasí se pa omenjeno pismo tako-le:

„Slavno gospodarsko družtvo v Ljubljani! Prof. Krišević ki Ante Horvat spisao je djelo o pčelarstvu, koje se svakomu gospodaru preporučiti može. Budući da ovdešnji gospodari, osobito gosp. župnici pčelarstvom se rado zabavljaju i našem jeziku vješti su, odbor podpisani prosi; da ovo djelo slavno družtvo posestrimo preporučiti i u „Novicah" proglasiti bi izvolilo. Koj bi želio takovo imati, neka se izvoli ali tamo ili ovdje kod družtva gospodarskoga oglasiti. Djelo će koštat 80 kr. nov. dn. unapried netraži se plaća. — Odbor upravlj. gosp. družtva hrv. slav. u Zagrebu 19. svibnja 1859."

Kratkočasno berílo.

Atala.

Spisal Chateaubriand. Poslovenil po originalu Mih. Verne.

(Dalje).

Sedaj pa ne motim več Ataline pripovesti le z ihti, temuč z beznim vedenjem, kakoršno je le divjakom znano. Vès bezen se valjam po tleh, si vijem in grizem roke. Stari duhoven teka s čudovitim rahločutjem od brata do sestre, in nama daja tisučere pomoči. V pokoji svojega serca in pod bremenom let se vé tako vesti, da ga najina mladost

lahko razume, in njegova vera mu daja še rahlejše in gorečiše besede ko so najine strasti bile. Al te ne spomni ta duhovni, ki se že štirideset let na teh gorah vsaki dan Bogu in ljudém v službo daruje, na žgavne daritve Izraeljcev, ki so se na visočinah pred Gospodom vedno kadile.

Oh! zastonj si umišlja kakošen lek za Ataline bolečine. Trud, tuga, strup in strast smertnejša od vseh strupov — vse to se zedini, to cvetlico puščavi iztergati. Proti večeru se prikažejo strašni znaki; občno oterpnjenje prevzame vse Ataline ude, in konci njenega trupla začnejo merzli prihajati. „Potipli perste moje“, mi pravi, „al se ti ne zdí kakor da bi ledeni bili?“ — Ne vem, kaj bi ji odgovoril, in groze mi vstajajo lasjé po koncu: poslednjič pristavi: Še včeraj, ljubček moj, sem se pri vsakem tvojem dotikljeji radosti zdergetala, in sedaj ne čutim več tvoje roke.... ne čujem skoraj več tvojega glasa.... predmeti jame zginjajo malo po malem spred mojih očí....! Al ni to petje ptičev?.... Sonce mora že blizo zahoda biti.... Šaktas, njegovi žarki bodo pač lepi v puščavi — na mojem grobu!

Ko Atala zapazi, da pri njenih besedah solze točiva, nama pravi: „Odpustita mi, dobra prijatla moja, pač slaba sem, pa se bom znabiti spet okrepčala!... Pa vendar — umreti še tako mlada in ko je serce moje še tako polno življenja!.... Mož molitve, imej usmiljenje z menoj; podpiraj me. Al meniš, da so mati moja zadovoljni, in da mi bo Bog odpustil, kar sem storila?“

„Hči moja“, odgovori dobrotljivi duhoven vès v solzah, ki si jih s svojimi trepečimi in okernjenimi persti briše, „hči moja, vse tvoje terpljenje izhaja iz nevednosti tvoje; tvoja divjaška izreja in pomanjkanje potrebnega poduka te je pogubila; ti nisi vedila, da kristjana nima oblasti čez svoje življenje. Potolaži se tedaj, draga ovčica moja; Bog ti bo odpustil zastran priprostosti tvojega serca. Mati tvoja in nespametni misijonar, ki je nje spovednik bil, sta več kriva kot ti; svojo oblast sta prestopila, ko sta ti nepremišljeno obljubo iztergala! Vsi trije ste strašen izgled, kako nevarna je bedalasta soblazen in pomanjkanje pravega razsvetljenja v verozakonskih rečeh. Vpokoji se, otrok moj; on, ki obisti in serca preiskuje, te bo sodil po tvojem namenu, ki je bil čist, ne po tvojem djanji, ki je kazni vredno“.

„Kar se življenja tiče — če je hip prišel, da imaš v Gospodu zaspati, zgubiš pač malo, o dragi otrok moj, ko svet zgubiš! Pri vsi samoti, v kteri si živela, si vendar tugo poznala; kaj bi še le mislila, ako bi bila priča zlegov druževnega življenja bila; ako bi bila v Evropo pribrodila in ako bi ti bil tam dolgi krik bolečine, ki se iz te stare zemlje vzdiguje, na uho prišel? — Prebivavec koče in prebivavec krasnega veličanskega poslopja — vse terpí, vse zdihuje na tem svetu; kraljice so se vidile jokati kakor najrevniše ženske, in človek se mora čuditi čez obilnost solz, ki kraljeve očí zalivajo“.

„Al obžaljuješ svojo ljubezen? Hči moja, to bi bilo sanje objokovati. Poznaš serce človeško in si v stanu sošteti nestanovitnosti želj njegovih? Ložej bi soštela valove, ki jih morje o viharju valí. — Atala moja, žertve, dobrote niso večne vezí; nek dan bi te bilo znabiti, z nasitenjem pristudenje prevzelo, za preteklo bi več ne marala, in druzega bi več ne vidila, ko nepristojnosti revne in zaničevane zaveze. — Najlepša ljubezen, hči moja, je bila brez dvoma ljubezen tistega moža in tiste žene, ki sta iz Stvarnikove roke prišla. Raj jima je bil pripravljen; nedolžna in neumerljiva sta bila. Popolna na duši in na telesu, sta se v vsem zlagala. Eva je bila stvarjena za Adama, in Adam za Evo. — Če se pri vsem tem nista mogla v tem srečnem stanu ohraniti, kteri zaročeni se bodo mogli za njima? — Ne bom ti govoril o ženitvah pervorojencev ljudí, o tistih nedopovedljivih zavezah, ko je sestra bratu še nezvesta bila, ko se je še ljubezen in prijaznost bratovska v sercu mešala, ko je še čistost neveste radost ženina množila. Vse te zaveze, so bile sčasoma zmotene: ljubosumnost se je priplazila k altarju iz trate, kjer se je mlada koza darovala; gospodovala je v Abrahamovem šotoru, in celó na posteljah, na kterih so očaki v toliki radosti ležali, da so smert svojih mater pozabili“.

„Al si se mogla nadjati, otrok moj, da boš nedolžniša in srečnejša v svojem zakonu, ko tiste svete družine, iz kterih je hotel Jezus Kristus priti? Ne bom ti govoril natanko o skerbéh hišovanja, o prepirih, o vzajemnem očitanji, o nepokojih in vseh tistih skrivnih tugah, ki podglavje zakonskega človeka obdajajo. Nove muke terpinčijo ženo kolikorkrat mati postane. Koliko tuge napravi le zguba novorojenega! Hribi so bili polni zdihovanja, in Rahel se ni dala utolažiti, ker je bila smert njene sine pobrala. Te britkosti, ki so s človeško ljubeznijo združene, so tolike, da sem vidil v svoji domovini velike gospé, ki so jih kralji ljubili, dvor zapustiti in se v kakošen samostan zakopati, da bi puntarsko meso, kterega radosti so zgolj terpljenje, pokorile“.

„Pa morda mi boš djala, da poslednji izgledi tebe ne zadenejo; da vsa tvoja častiželjnost je bila le to, da bi mogla z možem svoje volitve v kakošni neznani koči živeti; da si hrepenela bolj po miku tiste norosti, ki jo mladost ljubezen imenuje, ko po sladkostih zakonske zaveze? Slepota, vertoglavje, nečimernost, sanje bolne umišljave! Tudi jez, hči moja, sem poznal nepokoj serca; ta glava ni bila vselej, plešasta, ne te persi tako pokojne kakor se vama sedaj zdé. Verujta skušnji moji: ko bi mogel človek, stanoviten v svojih nagnjenjih, čutlej, ki se neprenehoma ponavlja, neprenehoma hraniti, bi ga samota in ljubezen brez dvoma Bogu enacega storile, zakaj one dve ste večne radosti najvikšega bitja! Pa duša človeška se vtrudi in ne ljubi nikdar dolgo enega predmeta z enako popolnostjo. Vedno je še kakošna pičica, na kteri se dve serci ne tiče, in ta pičica je sčasoma dovolj, življenje nepreneslivo storiti“.

„Poslednjič, hči moja draga, je to velika krivica ljudí, da pozabijo v svojih sanjah o blaženosti, smertne slabosti, ki je ž njih naravo združena: konec moramo vzeti. Naj bi si bila tvoja blaženost še tolika, prej ali potlej bi se bilo spremenilo to lepo obličje v tisto enolično podobo, ki jo grob vsem Adamovim otrokom daja: še Šaktasovo oko bi te ne bilo moglo med tvojimi sestrami v grobu spoznati. Ljubezen ne širi svoje oblasti čez červe v grobu. — Kaj pravim? — o nečimernost vseh nečimernost! kaj govorim o mogočnosti prijatelstva na zemlji? Hočeš vediti, draga hči moja, kako dalječ sega? Ko bi kdo nekoliko let po svoji smerti spet na svet prišel, dvomim, če bi ga še tisti, ki so mu v spomin največ solz prelili, z veseljem spet vidili: tako hitro se napravijo druge zaveze — tako hitro se navzame človek drugih navad — tako naravna je človeku nestanovitnost — tako malo je naše življenje še v sercih naših prijatlov!“

„Hvali tedaj, draga hči moja, dobroto božjo, ki te tako hitro spet iz te doline solz vzame. Že se napravlja za-te nad oblaki belo oblačilo in žareči venec devíc; že slišim kraljico angeljev, ki te kliče: „Pridi, pridi vredna služabnica moja, pridi, golobica moja, in sedi na prestol čistosti med vse te device, ki so darovale svojo lepoto in svojo mladost v prid človeštva, v izrejo otrok in v dela pokore. Pridi, skrivna roža, in počivaj na sercu svojega Zveličarja Jezusa Kristusa. Ta grob, zakonska postelja, ki si jo si zbrala, ne bo prekanjen, in objemljejev tvojega nebeškega ženina ne bo nikdar konca ne kraja“.

Kakor zadnji žarek dneva vetrove utolaži in pokoj po nebu razširi, tako vtolažijo starčikove besede mirú strasti v sercu moje ljubice. Bilo je, kakor da bi le še na mojo žalost in na pripomočke mislila, mi svojo smert prenesljivo storiti. Sedaj mi pravi, da srečna umerje, če ji obljubim,

solze svoje posušiti; sedaj mi govorí o svoji materi, o moji domovini; išče mi nazočo tugo s tem razgnati, da preteklo bolečino v meni obudí. K poterpežljivosti, h kreposti me obuduje. „Ne boš ne zmirom nesrečen, pravi; če te nebo sedaj skuša, te le za to, da bi te pri terpljenji druzih bolj usmiljenega storilo. — Serce, o Šaktas! je kakor nekakošne drevesa, ki svoj balzam za rane ljudí le takrat dajajo, ko je sekira tudi njih ranila“.

Ko to izreče, se oberne k misijonarju, išče pri njem polajšanja, ki ga je meni čutiti dajala, in prejemlje, sedaj tolažljiva, sedaj tolažena, besedo življenja na smertni postelji.

V tem podvoji puščavnik svoje prizadetje. Ogenj ljubezni oživlja njegove stare kostí; neprenehoma napravlja leke in pomočke, raši ogenj, hladi posteljo in govori s čudovito zgovornostjo o Bogu in o sreči pravičnih. Bilo je, kakor da bi, z baklo vere v roki, pred Atalo v grob šel, ji njegove skrivne čudeže kazat. Ponižna jama je bila polna velikosti te kristjanske smerti, in nebeški duhovi so gledali brez dvoma pazljivo na ta prizor, v kterem se je vera sama z ljubeznijo, z mladostjo in s smertjo bojevala.

Nebeška vera zmaga — in njena zmaga se kaže v neki sveti žalosti, ki v naših sercih za pervo razujzdanostjo strast nastopi.

Proti polnoči se Atala nekoliko okrepčá in ponavlja molitve, ki jih duhoven pri njeni postelji na glas moli.

Kmalo potem mi podá roko, in mi pravi z glasom, ki ga je bilo komaj slišati: „Utalisov sin, al se spomniš tiste perve nočí, ko si menil, da sem devica poslednje ljubezni? Čudno predznamenje najine osode!..“ Na to preneha; potem pa napredova: „Ko spremislim, da te za vselej zapustim, se mi serce živeti tako sili in napenja, da skoraj moč v sebi čutim, se z zgolj ljubeznijo neumerljivo storiti. Pa, o Bog moj, tvoja volja naj se zgodi!“

Atala omolkne nekoliko hipov; potem pa pravi: „Druzega mi več ne ostane ko vaji za težave, ki sem vama jih napravila, odpuščanja prositi. Veliko sem vaji terpinčila s svojo oholostjo in s svojo termo. Šaktas! malo na moje truplu verženе zemlje bo kmalo celi svet med vaji in mene djalo, in vaji oprostilo za vselej teže moje nesreče“.

„Ti odpustiti — odgovorim ves s solzami zalit, nisem li jez kriv vsega tvojega terpljenja?“ — „Prijatel moj, mi seže v besedo, srečno, pač srečno si me storil, in ako bi imela življenje vnovič začeti, bi blaženost, da sem te v nesrečnem prognanstvu nekoliko hipov ljubila, še zmirom više cenila ko celo življenje polno pokoja v domovini svoji.“

Tù vgasne Atalin glas: senca smerti se ji razširi čez očí in usta; njeni božjastni persti iščejo nekaj prejeti; tiho se pogovarja z nevidljivimi duhovi. Naenkrat se spet posili in išče, toda zastonj, mali križec iz svojega vratú sneti; prosi me, da naj ga sam snamem, ter pravi:

„Ko sem pervikrat s teboj govorila, si vidil pri ognji ta križ na mojih persih bleščeti: on je edino Atalino posestvo. Lopez, tvoj in moj oče, ga je poslal materi moji malo dní po mojem rojstvu. Prejmi tedaj od mene, o brat moj, to dedšino in hrani jo v spomin mojega terpljenja. Ta Bog nesrečnih ti bo pribežališče v tugah življenja. — Šaktas, še eno — poslednjo prošnjo imam. Prijatel moj, najina zaveza na zemlji bi bila kratka bila, pa po tem življenju je daljše življenje. Strašno bi mi bilo od tebe za vselej ločeni biti! Sedaj grem le pred teboj, in čakala te bom v nebeškem kraljestvu. Če si me ljubil, daj se poučiti v kristjanski veri, ki je najino zavezo napravila. Ona dela velik čudež pred tvojimi očmí, ker mi moč daja, da v mukah obupa ne umerjem, ko te zapustiti imam. Toda, Šaktas moj, le priprosto obljubo terjam od tebe; predobro vém koliko veljá, prisego od tebe terjati. Zaprisežena obljuba bi te morda utegnila ločiti od kakošne ženske srečnejše od mene.... O mati moja! odpustite hčeri svoji. O presveta devica! odverni svoj serd od mene. Spet padem v svoje slabosti, in ti kratim, o Bog moj, misli, ki bi imele le k tebi obernjene biti!“

Poln bolesti obljubim Atali, da bom nek dan kristjansko vero sprejel. Pri tem prizoru se vzdigne puščavnik kakor navdahnjen, stegne roke proti oboku jame, ter zaupije: „Sedaj je čas, Boga sem poklicati!“

(Dalje sledí.)

Sosedov zagovor.

Iz „Zore Jadranske“. *)

„Kaj bo, kaj bo, če se moj Janez poboljšal ne bo!“ — zdihuje oče Martin proti sosedu, ki ž njim za mizo sedi, pridno tobak pije, še pridniše pa vince serka.

„„Nikar se ne žali zavoljo Janeza. Verjemi mi, da ga bodeš še vesel““ — tolaži sosed Jaka žalostnega očeta.

„Kaj še! nad njim je vse zgubljeno“ — odgovori oče Martin“ — „bojim se, da mi bo še na stare dní veliko sramoto napravil, in, če bo tako delal kakor je začel, bo gotovo še na vešalah žalostno poginil“.

„„Kaj to govoriš! Na vešalah?! Ti ne poznaš svojega sina. Ako bi ravno kaj takega storil, da bi vešale zaslužil, jim bo vendar peté odnesel; skril se bo, da ga živa duša našla ne bo. Pa saj še bo vse boljše; gotovo bo še kedaj pošten človek“.

„Težko, težko se bo kedaj poboljšal; bojim se za-nj. Ako bi deset dežel prehodil, ne vem, če bi kje takega malopridneža naletel, kakor je moj sin“.

„„Ne govori tako neumno, Martin! Res, da je enmalo prenagel, pa to nič ne dé; on hoče pokazati, da je korenjak, in da se nikogar nič ne bojí“.

„Da! ravno njegova naglost ga bo pripravila ob življenje; ravno zavoljo svoje naglosti je moral pobegniti, da ga pravica ni zasačila, in od tega časa ne vem, kod da se klati“.

„„Lej! ravno iz tega se vidi, da veljá za svet in da mu ni le samo mar za očeta in za dom.““

„Oj, jaz sem že več takih potepuhov poznal, ki niso nič marali za starše, pa nobenemu takih se še ni dobro godilo. On ni hotel nikoli mojih naukov poslušati, ampak se je le zmirom svoje terme deržal; zato nečem nič več od njega vediti. Kakor si je postlal, tako naj leži“.

„„Dragi Martin! pa kdo ti je toliko hudega povedal od tvojega sina? Nikar ne veruj vsega, kar ljudje pripovedujejo; on ni tak terdoglavec kakor misliš; gotovo se še bo poboljšal in bo še prav pošten človek. Mladost je norost!““

„Poboljšanje je že šlo pri njem rakom žvižgat. Zahvali Boga, Jaka moj, da ga ni bilo te dní domá; drugač bi ti ne bilo treba svojega belca prodati; on bi te bil gotovo te skerbí rešil“.

„„To pa že ni mogoče; po nobeni ceni tega ne verjamem, da bi Janez mene okral. Ako je večkrat s kakim ptujim konjem iz sejma prihajal, mu ne smemo zameriti; on se bo še poboljšal in bo pošten človek““.

„Tiho bodi s poboljšanjem; pri njem je vse prizadevanje, ga na pravo pot spraviti, le bob v steno. Nič bi ne rekel, ako bi že stareji bil, — al je tepče golobrado, pa je že več kónj pokralo, kakor jih ima naš grof v svoji štali“.

„„Ali pa tudi za gotovo veš, da je vse resnično, kar se od njega pripoveduje? Dosti je ljudí na svetu, ki ne znajo druzega, kakor lagati in dobro ime bližnjemu krajšati. Ako je res kaj storil ali kaj ukradel, zakaj ga pa niso nikoli zasačili?““

„A, se vé da ni! — pa kaj je bilo pred tremi leti v farovškem hlevu?“

„„Kaj pač to; saj ni bil delj kakor pol leta zapert““.

„Kaj je pač bilo predlanskem v Brežcah na sejmu?“

---

*) „Zora Jadranska“ je vadbeni list učencov teržaške gimnazije. Cestnikov.

„„To ni bilo nič posebnega; leto in dan v tamnici sedeti za takega korenjaka nič ni““.

„Kaj pa je zopet preteklo zimo v bližnjem mestu bilo?“

„„To ni bila ravno tolika nesreča; sodnika je enmalo po herbtu nabunkal, pa je za vse skupaj samo tri mesce zapert bil““.

„Dosti je to; kadar bomo koruzo okopovali, bo še le 22 let star, pa je že dve leti v ječi sedel!“

„„To mu nič ne škoduje; vidil boš, da se bo še poboljšal.““

„Vidim že zdaj, kako se je poboljšal; komaj je iz jetnišnice prišel, se je že z vojaki pretepal; pervega je vergel, da mu je roko polomil, drugemu je nogo pokvaril, tretjemu je pa glavo razbil. Zavoljo tega ga zdaj išejo, pa ga nikjer zaslediti ne morejo. Dobro vem, da ne hodi peš, akoravno mu jaz nisem konja dal“.

„„To je hvale vredno, da ne hodi peš; peš naj hodi, kdor jahati ne zná. Vidiš Martin, da si sam kriv, da je tvoj sin tat; zakaj mu konja ne daš?““

„Zakaj bi mu jaz konja dal, saj je pred štirimi leti od tebe verlega žrebca dobil, zakaj ga je šel prodavat?“

„„Zakaj? moj Bog! hotel je namreč vediti, kako se z dnarjem po svetu živi. Za žrebca je gotovo veliko dobil; to je bilo krasno živinče, jaz sam sem ga bil na Ogerskem ukr....““

Komaj je poslednjo besedo pogoltnil, skoro bi se bil zarekel. Vendar k sreči Martin na njegovo govorjenje pazil ni, marveč je svojega hudobnega sina obžaloval. Mi pa lahko vemo, zakaj je sosed Jaka Janeza tako pridno zagovarjal. Čez nekaj časa se Martin zopet zdrami ter reče: „Jaz bi mu še vse to odpustil, ako bi le vedil, da je kedaj v svojem življenji kaj dobrega storil“.

„„O dostikrat se je dobro obnašal in je priden bil, pa kar še do zdaj ni bilo, še pa bo; boš vidil, da še bo iz Janeza pošten človek““.

„Jaz še nisem nikoli od njega nič dobrega slišal; ako ti kaj veš, povej mi, prosim te!“

„„Dosti, moj Martin, dosti! odgovori sosed Jaka, ter se pripravlja kaj dobrega od Janeza povedati; pa kmalo je spoznal, da je to težje, kakor je izperva mislil. Preden je začel govoriti, je popil zadnjo kapljico vina, ki je bila v kozarcu.

„No, zakaj ne govoriš? povej kaj, povej; prav rad bi slišal kaj dobrega o mojem sinu“ — mu reče Martin ter se britko nasmeja.

„„Veš kaj — pravi Jakob — prinesi še vina, potlej se bova še dalje pogovarjala““.

Martin vstane in gré po vina. V tem je imel Jaka dosti časa razmišljevati, kaj je Janez dobrega storil.

„No, ti je prišlo kaj na pamet?“ ga popraša Martin, ko nazaj pride in vino na mizo postavi.

„„Čakaj še enmalo““ odgovori, si kupico natoči, pipo nabaše in zapali, potem pa začne: „„Povej mi, Martin! kaj je tvoj Janez na poslednjem sejmu hudega storil?““

„Kaj je storil hudega? jaz ne vem nič druzega kakor to, da je na sejm šel z enim konjem, nazaj domú je pa dva prignal, akoravno ni imel vinarja v žepu“.

„„Pa kaj mu to škoduje? saj ga niso zasačili. On je bil pri sv. Ani na proščenji; ali je tudi tam kaj hudobnega napravil? tam se je vendar dobro obnašal!““

„Prav dobro, sosed! pretepal se je in skorej bi bil nekega tkalca ubil“.

„„Kaj je zato njemu mar? prav se zgodí tkalcu, zakaj je pa šel na proščenje; naj bi bil domá ostal, pa bi se mu ne bilo nič zgodilo. Pri hiši pa Janez vendar dobro gospodari in se hvalevredno obnaša““.

„O, se vé da! Lani sem ga bil poslal, da bi mi pšenico posejal, pa je še letos čakam, ker še ni prišla iz zemlje“.

„„Kaj praviš?“ — ga popraša naglo Jaka.

„Šel je orat, pa je nesel seme v vas in ga je prodal, potem je prazno njivo izoral in povlačil“.

„„A to je pa res preveč! Tega mu ne moreš odpustiti; to ni prav, da je očeta tako okanil; kadar bo nazaj domú prišel, pošlji ga k meni, jaz ga že bom okregal, da bo imel dosti““.

„Kakor pes mara on za kreganje; beseda se ga ne prime“.

„„Če se ga beseda prijela ne bo, se ga bo pa palica; pošlji ga samo k meni, jaz ga bom gotovo naučil, kaj se pravi pokoren biti““.

„Ne verjamem, da bi ga kdo razun samega Boga poboljšati mogel“.

„„Kaj pa zopet govoriš? ti nisem rekel, da tvoj Janez še bo enkrat pošten človek. Nikar ne žaluj, boš vidil, da je resnica kar sem govoril. — S Bogom!““

* * *

Dve leti ste pretekle po tem pogovoru. Janez je živel kakor popred; od poboljšanja ni bilo ne duha ne sluha; še zmirom je večje hudobije doprinašal, dokler so ga zasačili in k smerti obsodili. Njegov oče tega ni več dočakal; neumni sosed Jaka pa, ko je toliko zagovarjanega Janeza na vešalah vidil, je zdihnil: „Škoda za tega človeka; lahko bi bil danes ali jutri pošten človek!“

Kar je Janezek bil, je Janez ostal.

Cestnikov.

Dopisi.

Iz Kopra 25. junija. G. B. — Naj Vam povem tudi letos, po čem se tukaj svilni mešički (kokoni) prodavajo. Šembrano dragi so; to mora vsak reči; srečen ta, kteri jih veliko ima! — Po 4 do 5 gold. funt se prodavajo vsi tisti kokoni, kteri so zdravi in za seme popolnoma pripravni; za seme so pa vsi istrijanski mešički, če so bili le snažno deržani. Od bolezni se letos nič ne sliši. Na Laškem je pretečene letá, kakor je znano, vse svilne gosence neka bolezen napadala, in zato iščejo Lahi povsod, na Turškem, na Gerškem, še v Kini zdravega semena. Al, kakor pravijo, med vsem najbolj zdravo je isterško seme, in zato cena toliko raste, da kmetica za en jerbas kokonov po 150 do 200 gold. domú prinese! — Tudi na Kranjskem menda še te bolezni ni; tedaj, Kranjci! zasadite murb, poiščite dobrega semena svilnih gosenc, pridelujte svilo, in obogatili bote. Pomislite le to, da Lahi samo na našem Laškem vsako leto okoli 75 milijonov goldinarjev skupijo za svilo (židó). Ni tedaj prazna, pečati se s svilorejo! *)

Iz Buj v Istri 28. jun. Fr. V. — Sopet je prišlo 9 Lahov galete kupovat; kupili je bodo kakih 25 centov; po 3 gold. 60 kr. do 4 gold. 20 kr. nov. dn. plačujejo funt, to bo pa samo za seme; kar je je več, jo nosijo v Koper, kjer jo tudi po dobri ceni plačujejo. Zastran vojske na Laškem je letos dosti manj Lahov došlo; ti, kteri so tukaj pri nas, so iz Vičence in njene okolice. — Kar letino zadeva, je dosadaj, tukaj pri nas vse prav lepo; ako nam to Bog pustí, bomo imeli vsega za potrebo.

Iz Železnikov 30. rož. — Saj bi Vam, ljube „Novice“, večkrat rad kaj dopisal iz naših krajev, al včasih manjka časa, še večkrat pa gradiva za pisanje. Nabral bi pač večkrat lahko cele koše novic; ker pa navadno nimajo ne glave ne nog, je najbolje, da se o njih molči. Tudi drugje, slišimo, nek ni veliko bolje. Od vojske na Laškem — bodi milemu Bogu potoženo! — res dozdaj nismo še nič kaj dobrega slišali; al ker se kolo sreče vedno suče in obrača,

*) Kako je drugod po Kranjskem, ne vemo, — to pa moremo povedati, da na vertu kmetijske družbe, ktera se je letos pod vodstvom vredništva podpisanega pervikrat močno sviloreje prijela, so červiči popolnoma zdravi in kaj veseli predejo žlahno svilo. Več od letošnjega pridelka, kdo da nam je seme dal, — kdo je červičem jéd pokladal, — kako smo murve obrezovali itd., bomo povedali ob svojem času. Vred.

upamo, da tudi našim junaškim vojakom nastopili bodo boljši dnevi, dnevi sreče, dnevi slave. — Dežja smo imeli letošnjo spomlad skozi in skozi obilno. Vsled tega je sadje v naših krajih zlo zamorjeno; tudi žita so zlo polegle. Lanú bo precej, še več pa sena; — da bi le vreme tako ostalo, kakor je že ene dní. Bčelice so božice, ker jim je bilo vreme letos zlo zlo sovražno. — Kupčija je posebno v Terst skoraj popolnoma ob tlà, tudi denarnega drobiža čedalje bolj primanjkuje; včasih človek deset hiš stakne in obleta, prej da ga za goldinarček dobi. To nam je silna zadrega. Iz našega kraja naj bo za danes dovolj; vé pa, ljube „Novice“, naznanite nam kmalo kmalo prav obilno veselih rečí od naših fantov na Laškem. Z Bogom.

Jos. Levičnik.

Iz Ljubljane. Tako imenovani „češnjev sejm“ se je v pondeljek slabo začel; drugekrat, če je bil sejm slab, je le kupca malo bilo; tabart pa „med utami“ tudi nobenega večjega štacunarja iz unanjih krajev ni bilo, ki bi bil blaga naprodaj pripeljal; živinski sejm pa je bil poln, živina draga. — Silna vročina nas tare; „ker je že pri nas taka, kakošna more še le na Laškem biti“, se sliši pogostoma milovanje zlasti bolnih in ranjenih vojakov, kterih skoraj vsaki dan le-sem pripeljejo. Kdor se hoče prepričati, da je res veliko miloserčnosti v našem mestu, naj gré na kolodvor ljubljanski in vidil bo, kako vse hrepení, ranjene ovezati, žejne napojiti, lačne nasititi itd.; zlasti naše gospé in gospodične se obnašajo ko prave samaritanke. — Ker se še zmiraj sila veliko vojakov in streliva po železnici na Laško vozi, je vodstvo dunajsko-teržaške železnice oklicalo, da od 1. dneva tega mesca bo začasno vsaki dan le ena vožnja za ljudí med Dunajem in Terstom še ostala in sicer tista, ktera iz Dunaja 40 minut po osmih zvečer v Terst, iz Tersta pa ob šestih zvečer na Dunaj gré. Temu oklicu omenjeno vodstvo še pristavlja, da upa, da s tem edinim vozom se bojo môgli vsi popotniki prepeljevati, — blago pa in sicer tudi tisto, ki se je dosihmal pod imenom „Eilgut“ prepeljavalo, bo pa že moglo, če bo sila, včasih zaostati. — Cesarskemu civilnemu in vojaškemu vladarstvu kakor uradnikom deželnega poglavarstva v Milani, kjer je njih služba jenjala, ko so Milan Sardinci in Francozi posedli, je ukazano, se v Ljubljano preseliti in tukaj začasno ostati; več družin je že tukaj.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz bojišča na Laškem. Od boja, ki je bil na Kresa dan med rekama Chieso in Minčiom, in ki je najhuji bil pri Solferinu, smo zdaj po popolnoma verjetnih naznanilih zvedili, da je bil ena najgroznejših vojsk, kar jih svet pozná. Ne bomo je veliko napak zadeli, ako rečemo, da v vsem skupaj na naši in sovražnikovi strani se je bilo ta dan okoli 400,000 vojakov z 500 kanonami. „Presse“ pravi, da 190,000 Francozov in Sardincov je stalo naši armadi nasproti, ki je štela 130,000 vojakov. Kakor je francozko-sardinsko armado napeljeval sam cesar Napoleon, tako je tudi naši armadi bil zapovednik sam cesar Franc Jožef. „Veronežki časnik“ pripoveduje, da kjer je bil boj najhuji, je bil Franc Jožef zraven od zora do mraka; še le, ko so ga generali prosili, naj se ne poda v toliko nevarnost, se je vstavil na manj nevarno mesto. Strašen je mogel biti boj in grozno veliko kerví se je prelilo: to vidimo iz števila ubitih in ranjenih na obéh straneh. Dolgo je bila naša armada zmagovavka, dokler ni francozki general Niel sredine naše armade prederl in sovražniku zmago pridobil; general Niel je napeljeval francozko središče, ki je štelo 45,000 pešcov in konjikov; od 4. zjutraj do 4. popoldne ni mogel nič opraviti; še le ko mu je došlo več pomoči, je zmagal, in tako kervavo vojsko tega dneva končal; za to zmago ga je cesar Napoleon za maršala povzdignil. Po naznanilu vladnega francozkaga časnika „Moniteur-ja“ štejejo Francozi mertvih in ranjenih 12,000 mož, med temi 720 oficirjev, Sarcinci pa 5525. „Wiener Zeitg.“ je dosihmal naznanila 2079 mertvih, med temi 74 oficirjev, ranjenih pa 8128, med njimi 376, tedaj v vsem skupaj 10,207 naše armade; pa to število — kakor pravi — še ni popolno; tudi tistih vojakov, ki se pogrešajo, še ni povedala. Od Zuavov, ki jih imajo Francozi seboj, se piše, da se bojujejo na posebno vižo, ktero so se naučili v Afriki od prekanjenih beduinov; vležejo se namreč ko da bi mertvi bili na zemljo in tako ležé, dokler ne pride predna straža sovražnikova blizo njih; zdaj pa hitro kviško planejo, oficirje pokoljejo in se potem v beg podajo. — Kaj se je dalje po ti kervavi vojski zgodilo, se ne vé. Iz Verone se je pisalo 1. dan t. m., da so cesar še zmiraj tam in da so zdravi; razun nekterih majhnih bitk prednjih straž se ni nič zgodilo. Iz Pariza pa po telegrafnem pismu iz Valleggio 1. dan t. m. „Moniteur“ piše sledeče: „Cela francozko-sardinska armada je šla čez reko Minčio; Sardinci se pripravljajo terdnjavo Peschiero obsesti; armada princa Napoleona z 35,000 vojaki se je združila s francozko; eno njeno kerdelo stoji v Goiti in preží na Mantovo (Mantua), drugo kerdelo se zbira v Brešii, da bo čulo nad tirolskimi soteskami“. Garibaldi je ukaz dobil, naj zgornji Veltlin proti soteski Stelvio s svojo četo obsede.

Iz Dunaja. Višje armadno poveljstvo gledé na to, da preobilna gnječa ranjenih ali sicer bolnih vojakov v vojaških bolnišnicah bi utegnila hude in celó kužne bolezni izcimiti, je te dni na znanje dalo, da nima nič zoper to, ako bolniki, kteri nimajo hudih ran ali kteri so že preboleli pa so še slabi, bolnišnice zapusté in se kam drugam podajo, dokler niso popolnoma zdravi; takim prostakom (gmajnarjem) po dovoljenji višjega poveljstva ne gré tedaj samo le postavnih 14 krajc. na dan, temuč tudi dnarno pobotanje za kruh in vse drugo, kar prostak še sicer na dan dobiva. Ker se je nadjati, da se bo obilo dobrotnikov ali takih sosesk (občin) našlo, ki bojo revne vojake brez plačila k sebi vzeli, in ker bo cesarska kasa pri vsem tem za vsakega plačala kar mu gré, si morejo soseske iz takega nabranega dnarja zaklad napraviti, iz kterega morejo druge manjše stroške poplačati, kteri utegnejo s tem oskerbovanjem bolnikov sklenjeni biti.

— Minister unanjih oprav grof Rechberg gré te dni spet v Verono.

— V veliki sinagogi v Leopoldovem predmestji je 25. dan t. m. judovski duhoven dr. Jelinek pridigoval o sedanji vojski in pri tej priliki vediti dal, da tudi judje se hrabro vojskujejo za cesarja in domovino. „12,000 judov — je rekel — je v vojski na Laškem, in tisti oberstlajtenant Salemsfeld, kteri je pri Magenti eno že zgubljeno bandero sovražniku iz rok zvil, je jud“.

— Dunajska banka je naznanila svoj dnarni stan v pretečenem mescu rožniku. Gotovina njena se je pretekli mesec spet za 10 milijonov zmanjšala in je znesla konec mesca 79 milij. in 785,997 gold., — bankovcov je pretekli mesec spet za 429¼ milijonov gold. več med ljudí dala, tako, da jih je konec preteklega mesca bilo v vsem skupaj za 453 milij. in 752,407 gold. med ljudstvom.

— Stare bankovce po 1000 gold. bojo cesarske kase jemale še do 31. oktobra, — tiste po 100, 50, 10, 5, 2 in 1 gold. pa bojo vse bankne kase jemale še do 30. listopada (novembra); na Dunaji jih bo banka jemala še do konca tega leta. Veljava vseh starih bankovcov je tedaj po tem takem podaljšana.

Iz Českega. Iz Prage se piše, da vsled višjega povelja je natiskovanje Palackove „zgodovine české“ ustavljeno; v poslednjem zvezku popisuje Palacki zgodovino Jurja Podiebradskega, za ktero je slavni pisatelj mnogo dosihmal neznanih izvirnih pisem našel in porabil.

Iz Benetk. Vse postopače, kteri niso mogli skazati

od česa da živijo in niso Benečani, so potirali iz našega mesta; takim pa, kteri si hočejo pošteno kruh služiti, so dali v delavnišnici dela in zaslužka. — Od 1. t. m. se cesarskim uradnikom plačujejo njih plačila v novih bankovcih „vaglia“ imenovanih, ki jih mora vsak namesto gotovega dnarja vzeti.

Iz Verone. F. m. l. Urban je komandant tukajšne terdnjave. „Ker Veroneži ne ubogate dostojno postav, ki jih obsedni stan ukazuje — je oklical fml. Urban 22. dan p. m. — vam rečem, da od vsakega terjam pokoršino obsedni postavi; ta ali uni: meni je to vse eno; jez kaznujem le djanje in pa namen. Da vsi veste, s kom imate opraviti, vam naravnost rečem: meni zvestemu Avstrijancu more vsak zaupati, jez pa vam nobenemu ne zaupam“. — 27. dan p. m. je imenovani poveljnik še ostrejši ukaz oklicati dal, v kterem pravi, da v obsednem stanu je vojak gosposka; kdor straži ali patroli v pervem hipu ne boga, bo zapert; kteri se ji zoperstavi, bo z orožjem pokorjen; mestne vrata se zvečer, kadar so že zaperte, ne bojo nobenemu civilistu odperle; potni listi brez mojega podpisa nimajo od 1. julija nobene veljave več; kdor ima potni list, mora na levi rami nositi černo-rumeni trak“.

Iz Brešie. Duhovščina breščianska je poklonila sardinskemu kralju pismo polno hvale in zahvale, v kterem mu prisega vse darovati za domovino in njega, kterega spozna, ljubi in čisla kot tisto roko, ktero je previdnost Božja izvolila pregnati ošabneže, kteri so zmiraj gluhi bili za vpitje silno stiskanega naroda“. Vidi se od konca do kraja iz tega pisma, da celó duhovščina breščianska ne more skriti priimka, da Breščiani že od nekdaj zvonec nosijo o sovražtvu zoper Avstrijo.

Iz Rimskega. Papežu se huda godí. Punt za puntom se vnema v rimskih deželah: „Molite za sveti prestol — so pisali sv. oče unidan nekemu diplomatu v Pariz — nikoli mi še ni žugala večja nevarnost in nikoli se nisem bolj bal za svoje pravice“. V slovesnem zboru v Sikstini, ko so obletnico te kapele praznovali in je starašina sikstinskega zbora papežu srečo vošil, so sv. oče papež se zahvalili za serčne vošila in rekli, da so jim te vošila prava tolažba v hudi stiski, ktera žuga cerkvi. „Al — so rekli z povzdignjenim glasom — gorje, gorje možu, kteri svet pohujšuje; gorje možu, kteri je že delj časa od cerkve proklet, pa vendar še ne spozna svoje krivice“. Te besede, namenjene kralju sardinskemu Viktoru Emanuelu, so neizrečeno osupnile tiste prebivavce rimskega mesta, ki so papežu še verno udani, al — kakor se iz Rima 20. junija piše — je teh veliko veliko manj kakor unih, ki so navdani francozkega ali pa republikanskega duha. — Iz Pariza se „Wien. Zeit.“ piše, da se francozka vlada zlo bojí, da bi sv. oče ne zapustili Rima in se v Gaëto podali pod zavetje napolitanske vlade. — Pisma iz Rima od 25. p. m. naznanjajo, da je papeževa armada spet in sicer brez vsega boja Jankin (Ancona) posedla; tudi Sinigaglia in Fano ste spet v oblasti papeževi; povsod drugod pa, kjer je puntarjem zmaga obveljala, vladuje puntarska oblast.

Iz Turina. Vojske na jadranskem morji, ktera je namenjena Benetkam, se bo zraven francozkih ladij udeležilo tudi 6 sardinskih vojnih bark.

— Minister Cavour je oklicati dal, da vse tiste laške dežele, v kterih so sedaj Sardinci, niso podložnice sardinske, ampak stojé le pod krilom (varstvom) sardinskim.

Iz Švajce. Kanton Tessin, v kterem biva lašk narod, ima že odtistihmal, ko se je vojska začela, svoje serce na Laškem; dobro došlo je tedaj Tessincom povabilo iz Milana, naj se odcepijo od Švicarjev in združijo z Lahi, s kterimi — kakor oglas pravi — „vas edini podnebje, zemlja in jezik“. Kaj se bo tù zdaj zgodilo, se ne vé, — kaj bojo počeli v Genfu, kjer ima Napoleon veliko prijatlov — je še ravno tako neznano. Švicarska dežela bo dobila še dosti opravkov.

Iz Francozkega. Iz Pariza. Vladni časnik „Monit.“ sila mogočno in prevzetno popisuje vojsko, ki je bila 24. dan pret. m. med reko Minčio in Chieso in kteri se pravi „vojska pri Solferinu“. Med drugim pravi: „Čeravno ta dan ni še cele vojske popolnoma končal, je vendar pokazal, kakošen bo njeni konec. Cesar Franc Jožef je sam zapovedoval svoji armadi, je tedaj priložnost imel spoznati narod, kteri mu je sovražnik“. „Monit.“ posebno važnost podtikuje ti okoljšini, da je cesar Napoleon ponoči 24. dan p. m. svoje glavno stanišče v Cavrianu, tedaj ravno tam imel, kjer je čez dan cesar Franc Jožef stanoval. Sicer pa ta popis ne reče ne bev ne mev, koliko je Francozov padlo, pa tudi Sardincov z nobeno besedico ne omeni.

— Armada, ki je pod maršalom Pellissier-om namenjena na stražo se postaviti proti nemški armadi ob Rajnu, bo v 3 tednih popolnoma pripravljena; štela bo 100,000 vojakov z 400 kanonami in 20,000 konj.

— Unidan se je slišalo, da je cesarski grad v Fontaineblau-u za papeža pripravljen, — sedaj pa se govorí, da je za cara ruskega, ki ima še to poletje na Francozko priti in tukaj nekoliko časa stanovati, — če je res.

— Iz Pariza se je pisalo „K. Z.“ 23. dan p. m., da je rusovski poslanec v Turinu protestiral zoper napravo ogerske čete (legion); — drugi časniki pa pravijo, da to ni res, ampak da minister Gorčakov je le rekel, da rusovska vlada ne bo dopustila, da bi ogerska četa nelaške dežele avstrijanskega v punt hujskala, dokler boj le na Laško omejen ostane. — Časniki Napoleonovi so začeli enoglasno svet tolažiti, da francozka vlada noče nič vediti od prekucijnih namenov ogerskih begunov in da nima nič opraviti ne s Košutom ne s Klapka-tom; verh tega pa še pristavljajo, da Košut in Klapka nista moža, ktera bi hotla služabnika biti francozke vlade in plesati kakor bi jima ona godla; Košut je iz proste volje in v svojih lastnih opravkih šel v Genovo.

Iz Angležkega. Iz Londona 1. julija. Včerajnemu zboru spodnje zbornice je lord Palmerston naznanje dal, da je novo ministerstvo gotovo; naj mu deržavni zbor in dežela zaupa — je prosil, in dalje rekel, da kar človeška pamet previditi more, se ne najde nikjer podoba, da bi se angležka dežela mogla v vojsko zaplesti; nje dolžnost je le, pot ravnati za povratbo častnega miru. Lord Granville je skor ravno tako govoril v zgornji zbornici, in še pristavil, da angležki vladi sami ali zedinjeni z drugimi vladami ne gré poprej se za poravnanje sedanjih homatij potegovati, dokler ne bo upanja, da bo kaj iz tega; Sardinci in Francozi so vzrok današnjih zmotnjav, ne pa Avstrijanci.

— Avstrijanski poslanec knez Paul Eszterhazy je, kakor se sliši, za več tednov si tukaj hišo najel; podoba je tedaj potem takem, da misli delj časa tukaj ostati.

— Tudi kralj belgiški je tukaj. Mnogo se ugibuje, zakaj?

— Unidan je bilo v javnem zboru (meetingu) v Glasgovu pismo brano, ki ga je Mazzini ondašnjemu županu pisal. Mazzini v tem pismu priporoča šuntanje v prid laških zadev, graja pa Angleže, da so nobenostranci; Francoz — piše Mazzini dalje — je laškim deželam nevarniši kakor Avstrijan; po kterem koli kopitu ima Francoz svojo vladarstvo osnovano, vselej je ptujim deželam ošaben tiran, in jih molze kar more“.

— Časnik „M. Advert.“ hoče za gotovo vediti, da bode francozka armada do 1. oktobra 850,000 mož štela. Napoleon misli, da z 250,000 vojaki bo pognal Avstrijance iz Laškega. Kaj pa misli z ostalimi 600,000 vojaki? Ali jih je namenil Nemcom, ali pa nam Angležem!

Iz Serbije. Knez Miloš je že v binkuštih hotel skupščino poklicati v Kragujevac, jo je pa nek sedaj preložil do praznika „Velike Gospoje“ (velikega Šmarna).

— Govori se, da bode knez ministerstvo nekoliko premenil, ker so nek sedanji ministri francozki in sardinski vladi premlačni; pravijo, da Marinovič utegne ministerstvo unanjih oprav, Ilia Garašanin pa notrajnih dobiti, Čukič bode minister dnarstva.

Iz turškega primorja. Iz Antivara. Vsaki dan dohaja les več francozkih ladij, plavajočih baterij in čolnov za kanone. Admiral Bouet še sam ne vé, pri čim da je, ker ima zapečatene pisma v rokah, ktere bo smel še le odpreti, kadar bo vse brodovje le-sem prišlo, kar utegne konec tega tedna biti. Dosihmal je 56 francozkih vojnih ladij tukaj; zoper tako silo pač 6 turških ladij ne more besede ziniti; francozki konsul Hequart, kteri tukaj na veliki ladii „Napoleonki“ biva, in pa knez černogorski Danilo sta zmiraj v besedni zvezi.

Spomladi domá.

Bodi pozdravljena hišca samotna!
Ljubljeni dom, zdaj obiščem te spet;
Tù sem med vami, predragi mi moji,
S serčnim veseljem vas hočem objet!

V potok svoj iz morja riba plava,
Staro gnjezdo tica še pozná:
Vem še, kje je zibel moja tekla,
Vem, kje zlata dôba mi je bla. —
Močna zveste je ljubezni zveza,
V sercu vašem, mojem še gorí.
Da! med daljnim svetom potnik biva,
V sladkih mislih pa domá živí.

Drevje zavito je v nježno zelenje,
S pisanim cvetjem se sapica igra;
Vab'jo pod milo nebó me dišave,
S cvetjem odpadlim postlane so tla.
Glej, mladeneč, tù podobo svojo,
Z bistrim se življenjem zdaj igraš;
Voljne, lahne še so tvoje pota,
In terpljenja malo le poznaš.
Cvetje zalo pa bo sad rodilo, —
Al poznaš namembo svojo ti?
Vedi, da prežlahna si mladika,
Plod, ki nevsahljivi naj rodí!

Radostno krog in okrog se oziram,
Vidim po tratah cvetlice mladé,
Polje prostorno, vinograde gorske,
Gojzdov širocih zeleno morjé.

Tukaj dobrotljivi mir kraljuje,
Nič ne plaši v gojzdu živih trum;
Spomladanja pesem se odmeva
In pohlevnega potoka šum.
Mesta in nezmérne glej! planjave,
Kak motá se tam nerodni svet;
Strašni vojskini se hrup razlega,
Tam ni znan samote ljube cvet.

Glej! in med tem se je noč naredila,
V bližnjem se logu že slavček glasí,
Z zvezdami prišla je nočna tihota,
Sinček popotni domá spet zaspí!

Kakor dan življenje kratko mine,
Pa gré človek v merzlo krilo spat;
Večne zarije plaména čaka,
Kadar spet počitemu bo vstal'.
Preč so rane vse in bolečine:
Tàmen kaos mu je grob hladán,
Ki, ko se razmotri, mu odkrije
Rajske sreče večno jasni dan.

Zora rumena je že priveslala,
Naglo iz sladkih se sanj prebudim;
Krasno je jutro, vse novo življenje,
Nad veličastvom narave stermim!

Vse je polno čudne harmonije,
Glas nebeški mi na uhó doní;
Mične so povsod razpete strune,
Petje njih Neskončnega slaví.
Poj moj duh, ki sladki nektar piješ,
Hladna senca tihega mirú,
Čiste rose svitla srebernina:
Pojte čast in slavo Stvarniku!

Spet se sprehajam po znanih dobravah,
Vse da pozdravlja me, res se mi zdí;
Čutja neznane se v persih budijo,
Živo spominjam nekdanjih se dní.

Deček mali todi po ledincah
Sem lovil metulje, rožce bral,
V senci lipe te v prelepih sanjah
Ko Endymion sem sladko spal.
Kar prihrula je mogočna želja,
V hram modriški preč me gnala je;
Žlahne so zares učenja leta,
Vendar pa tak ljubeznjive ne.

V hišah sosednih poterkam na vrata,
Viditi znance, prijatle želim.
Da se še vidimo, nam je veselje;
Ah! al veliko njih več ne dobim. —

Čisti vir se mora tud skaliti,
Jasno se nebó pooblačí;
Ni na zemlji stanovitne sreče,
Brez bridkosti ni je radosti.
Slavne zmage svete praznovanja
Tudi niso brezi bolečin,
Med veseli vrisk, na hrabre brate,
Ki so padli, meša se spomin.

Unkraj potoka na pokopališče
Merzle gomile še grem pokropit.
V miru prijatli tù rajni mi spijo,
Gori pa sije že rajski jim svit.

Solze na očetov grob točila,
Po Orestu se ozirala
Je Elektra, reva zapuščena,
Dokler se je spolnil up sercá.
Skozi grob v neskončno srečne kraje
Vérno serce zaupljivo zrè;
Težkih stisk, znebí se vse nadloge,
Ko se mu nebeški dom odpré.

Tak sem obšel te, domovje presrečno,
Ki spomladanski obdaja te raj;
Vedno se bom te hvaležno spominjal,
V blagem spominu mi rojstni boš kraj.

Iz naročja tega izpeljale
Deleč preč so silne me želje;
Sem spoznal devico domovino,
Vnéla za-se mehko je sercé.
Serčno, glej! nakviško si pomaga,
Že je v cvetji zapuščeni vert:
Pridite sinovi svete Slave,
Prostor ta je v delo vam odpert!

Kličejo mile nazaj me Modrice,
Ljubi domači! spet ločil se bom,
Zdravi ostanite, srečni, veseli,
Bog te obvaruj, samotni moj dom!

Srečno zdaj cveteče vé livade,
Srečno tud prijazno hladni log,
Lét otroških blaženo zavetje,
Tihi raj, obvaruj zdaj te Bog!
Mokrega očesa gorko solzó
Blagovoli, mili dom, sprejet'!
Slovo jemljem s tolažljivim upom,
Da poljubil bom te kmalo spet!

A. Okiški.

Pogovori vredništva. Gosp. J. L. v Ž: Po naših mislih: nič, Dovolite jim, da delajo kar znajo. Ko se bojo kaj boljega naučili, bojo že kaj boljega pisali.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**